28 Οκτωβρίου 2018

27 Οκτωβρίου 1940: Τι συνέβαινε στην Ελλάδα μια μέρα πριν από το «Όχι» του Μεταξά

/ Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός

Φωτογραφία από τον «Έμπορο της Βενετίας» στο Βασιλικόν Θέατρο το 1940. Μαρία Αλκαίου (Νερίτσα), Ελένη Παπαδάκη (Πόρσια). Πηγή Φωτογραφίας: Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου.

Ξημερώματα 27ης Οκτωβρίου 1940: Ο Ιταλός πρέσβης στην Αθήνα, Εμμανουέλε Γκράτσι, έχει λάβει το τελεσίγραφο πολέμου από τη γειτονική χώρα και σε μερικές ώρες πρόκειται να το επιδώσει στον Ιωάννη Μεταξά ώστε να ακούσει την τελική του απόφαση.

Ήδη από τις 15 Οκτωβρίου στην Ιταλία έχει αποφασιστεί από το Ιταλικό Πολεμικό Συμβούλιο, προεξάρχοντος του Μπενίτο Μουσολίνι, η επέμβαση στα ελληνοαλβανικά σύνορα.

Τα πρωτοσέλιδα των ελληνικών εφημερίδων της 27ης Οκτωβρίου μεταφέρουν το κλίμα. Σχεδόν όλες έχουν πρώτο θέμα τις προβοκάτσιες των ιταλικών δυνάμεων για δήθεν επίθεση των Ελλήνων εναντίον των Ιταλών στα ελληνοαλβανικά σύνορα.

Σε περίοπτη θέση, οι παραστάσεις στα θέατρα και οι κινηματογραφικές προβολές. Ξεχωρίζει ο «Έμπορος της Βενετίας» στο Βασιλικό Θέατρο –την Κυριακή 27 Οκτωβρίου, ως είθισται, έχει μάλιστα διπλή παράσταση στις 5 το απόγευμα και στις 9 το βράδυ– και η «Κυρία Μποβαρύ» στο Θέατρο Κοτοπούλη.

Το πρωτοσέλιδο της «Βραδυνής» γράφει χαρακτηριστικά: «Ήρεμοι και ψύχραιμοι ενώπιον και των νέων μύθων». Στο ρεπορτάζ σημειώνονται οι κατηγορίες της ιταλικής πλευράς για επίθεση, έτσι όπως καταγράφονται από το ιταλικό πρακτορείο ειδήσεων «Στέφανι», δίνοντας, ωστόσο, έμφαση στη διάψευση του ελληνικού πρακτορείου λίγο αργότερα.

Κορυφαία θέματα της ημέρας, πέραν της ιταλικής προβοκάτσιας, οι διεθνείς εξελίξεις του πολέμου σε Γερμανία, Αγγλία, ακόμη και οι αμερικανικές προεδρικές εκλογές οι οποίες θα γίνονταν «την μεταπροσεχή Τρίτην».

Ξεφυλλίζοντας το εσωτερικό των ελληνικών εφημερίδων της 27ης Οκτωβρίου, κανείς δεν θα πίστευε πως μια μέρα μετά η Ελλάδα θα μπει σε πόλεμο. Είναι λες και δε συμβαίνει σχεδόν τίποτα.

Η Αθήνα, παραμονές του πολέμου. Η οδός Πανεπιστημίου από το ύψος της οδού Θεμιστοκλέους. Το κέντρο της διασχίζουν τα τραμ. Στη θέση της οικίας Θεολόγη μόλις διακρίνεται το κινηματοθέατρο Rex (Σικιαρίδειο μέγαρο), κτισμένο μεταξύ των ετών 1935-1937 από τους αρχιτέκτονες Βασίλειο Κασσάνδρα και Λεωνίδα Μπόνη. Διατηρητέο από το 1982 που καταστράφηκε από πυρκαγιά και ανακαινισμένο, σήμερα ανήκει στο Υπουργείο Πολιτισμού και στεγάζει δύο σκηνές του Εθνικού Θεάτρου. Επιστολικό δελτάριο, τέλη δεκαετίας 1930

Σε περίοπτη θέση, οι παραστάσεις στα θέατρα και οι κινηματογραφικές προβολές.

Ξεχωρίζει ο «Έμπορος της Βενετίας» στο Βασιλικό Θέατρο –την Κυριακή 27 Οκτωβρίου, ως είθισται, έχει μάλιστα διπλή παράσταση στις 5 το απόγευμα και στις 9 το βράδυ– και η «Κυρία Μποβαρύ» στο Θέατρο Κοτοπούλη.

Την ίδια ώρα, τα γήπεδα ποδοσφαίρου αρχίζουν να γεμίζουν. 2 μέρες πριν από την 28η Οκτωβρίου του 1940, ξεκινά για 15η χρονιά το Κύπελλο Πόλεων, ένα ιδιότυπο πρωτάθλημα στο οποίο δεν αγωνίζονται μεταξύ τους ομάδες αλλά μικτές ολόκληρων πόλεων. 27.10.2017 Τι γράφουν τα σχολικά βιβλία της ιστορίας για το ηρωικό ΟΧΙ;

Χαρακτηριστικό παράδειγμα η περίπτωση της ομάδας της Αθήνας, που στην ίδια ενδεκάδα συμμετέχουν παίκτες του Παναθηναϊκού και της ΑΕΚ. Κάτι παρόμοιο συμβαίνει και στον Πειραιά, με τον Ολυμπιακό και τον Εθνικό.

Στις 27 Οκτωβρίου λαμβάνουν χώρα δύο αναμετρήσεις. «Αθήναι – Βόλος 6-0» και «Πάτραι – Πειραιεύς 1-3». Σύμφωνα με τις ανταποκρίσεις των εφημερίδων, ο καιρός είναι ηλιόλουστος με τους φιλάθλους των ομάδων να προσέρχονται στα γήπεδα σε Αθήνα και Πάτρα αντίστοιχα. Μόνο στη Λεωφόρο Αλεξάνδρας, σύμφωνα με τις πληροφορίες από την εφημερίδα «Ακρόπολις», ο κόσμος που συγκεντρώνεται ξεπερνά τους 5 χιλιάδες.

Ο Νίκος Γόδας είναι ένας από τους σκόρερ της νίκης του Πειραιά στην Πάτρα. Το παιχνίδι αυτό πρόκειται να είναι ένα από τα τελευταία του. Το 1944 πολεμά με τον ΕΛΑΣ στη περίφημη Μάχη της Κοκκινιάς, ωστόσο εκτελείται στις 19 Νοεμβρίου του 1948 στην Κέρκυρα ως κομμουνιστής.

Ο Νίκος Γόδας είναι ένας από τους σκόρερ της νίκης του Πειραιά στην Πάτρα. Το παιχνίδι αυτό πρόκειται να είναι ένα από τα τελευταία του. Το 1944 πολεμά με τον ΕΛΑΣ στη περίφημη Μάχη της Κοκκινιάς, ωστόσο εκτελείται στις 19 Νοεμβρίου του 1948 στην Κέρκυρα ως κομμουνιστής.

Τελευταία του επιθυμία είναι να εκτελεστεί φορώντας τη φανέλα της αγαπημένης του ομάδας, του Ολυμπιακού. «Να μου ρίξετε και να με δολοφονήσετε με τη φανέλα του Ολυμπιακού και να μη μου δέσετε τα μάτια, για να βλέπω τα χρώματα

της ομάδας μου πριν από τη χαριστική βολή» φέρεται να λέει λίγο πριν πεθάνει.

Το Κύπελλο Πόλεων του 1940 διακόπτεται μια μέρα μετά, στις 28 του Οκτώβρη, εξαιτίας του πολέμου. Οι πιο πολλοί από τους παίκτες επιστρατεύονται, άλλοι γυρνούν και συνεχίζουν τις καριέρες τους μετά τον πόλεμο, ωστόσο αρκετοί από αυτούς πεθαίνουν. Το Κύπελλο, ουσιαστικά, θα σταματήσει για τα επόμενα χρόνια και θα ξεκινήσει πάλι εκτεταμένα το 1945.

Όπως παραδέχεται ο ιστορικός και καθηγητής του Τμήματος Επικοινωνίας και ΜΜΕ του Πανεπιστημίου Αθηνών, Νίκος Παπαναστασίου, δεν υπάρχει καμία επίσημη ανακοίνωση από το καθεστώς Μεταξά στους πολίτες, πριν από αυτή της 28ης Οκτωβρίου, πως σε μερικές μέρες μπαίνουμε σε πόλεμο με τους Ιταλούς, εξού και η πραότητα των πρωτοσέλιδων των εφημερίδων εκείνων των ημερών.

Στη λεωφόρο Βας. Σοφίας στρατεύσιμοι μεταβαίνουν προς κατάταξη με το τραμ 27, Κυψέλη-Αμπελόκηποι. Στα αριστερά διακρίνεται ο τοίχος του Εθνικού Κήπου και στο βάθος δεξιά το ξενοδοχείο Μεγάλη Βρετανία. Φωτορεπορτάζ Κ.Κουρμπέτης, 28 Οκτωβρίου 1940

Το κλίμα, όμως, εναντίον των ιταλικών δυνάμεων έχει ενταθεί, όπως αναφέρει ο κ. Παπαναστασίου, τις μέρες και τους μήνες πριν από την 28η Οκτωβρίου, κυρίως λόγω των βομβαρδισμών ελληνικών πλοίων από Ιταλούς, με αποκορύφωμα τον τορπιλισμό του καταδρομικού Έλλη, τον Δεκαπενταύγουστο του 1940 στην Τήνο.

Την επιθετική τάση των Ελλήνων εναντίον των Ιταλών παραδέχεται και ο ίδιος ο Ιταλός πρέσβης Γκράτσι, ο οποίος γράφει στο ημερολόγιό του για επιθέσεις κατά

του προσώπου του στους δρόμους της Αθήνας πριν από την κήρυξη του πολέμου.

Είναι τέτοια η αντιπάθεια των Ελλήνων κατά των Ιταλών που, σύμφωνα με τις μαρτυρίες των τότε στρατιωτικών αξιωματούχων, οι επιστρατευμένοι φαντάροι πηγαίνουν ενθουσιασμένοι στον πόλεμο στα ελληνοϊταλικά σύνορα.

Αργά ή γρήγορα θα είχαμε πόλεμο. Κανείς, όμως, απ' τον κόσμο δεν γνώριζε το πότε ακριβώς. Στις εφημερίδες, μάλιστα, της 27ης Οκτωβρίου, εμφανίζονται μερικά από τα πρώτα άρθρα για το πώς θα καταφέρουν οι Έλληνες να τα βγάλουν πέρα τις ημέρες του πολέμου.

Μέ λίγες γραμμές

Οικιακή Οικονομία

Ὑπό τοῦ κ. Νικ. Τσελεμεντέ

ΛΑΪΚΑΙ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΝ

Μέρος του άρθρου του Νίκου Τσελεμεντέ στο Έθνος της 27ης Οκτωβρίου του 1940.

Ο διάσημος Έλληνας αρχιμάγειρας του 20ού αιώνα, Νίκος Τσελεμεντές, γράφει στο άρθρο του με τίτλο «Οικιακή Οικονομία» στο «Έθνος», για τον τρόπο με τον οποίο οι Έλληνες «κατά τας πολεμικάς αυτάς ημέρας» θα αντικαταστήσουν τη ζάχαρη, η οποία θα αρχίζει να εκλείπει από την αγορά, με το μέλι. Την περίοδο της κατοχής, μάλιστα, θα εξαφανιστεί πλήρως και στη θέση της θα μπουν σταφίδες και σύκα.

«Για μένα προσωπικώς, που πρωτοείδα και πρωτοείπα την ελλάτωσιν της ζακχάρεως, όχι μόνο δεν με έφερε εις δύσκολον θέσιν η έλλειψις αυτής, αλλά, όσες φορές μου εδόθη η ευκαιρία, διεκήρυξα ότι θα έπρεπε εμείς οι Έλληνες να απονέμωμεν ευχαριστίας προς τον Θεόν της Ελλάδος μας, που μας επροίκισε με τα θαυμάσια αυτά προϊόντα, με τα οποία ημπορούμε και αντικαθιστούμε την ζάχαρι εις όλας τα οικιακάς μας ανάγκας.

Σήμερα δε ακόμα μας απομένουν αρκετά είδη γλυκισμάτων των παλαιών χρόνων,

τα οποία γίνονται όλο από μέλι. Τα πρωτοχρονιάτικα, λόγου χάριν γλυκά, δίπλες ή αυγοκαλάμαρα, τα μελομακάρονα, οι κουρκουμπίνοι, τηγανίτες κτλ».

Κάτι παρόμοιο αναγράφει και η «Βραδυνή» στο φύλλο της Κυριακής 27ης Οκτωβρίου, όταν μιλά για αντικατάσταση του καφέ με το ελληνικό τσάι. Το «Έθνος» φαίνεται, ωστόσο, να το πηγαίνει λίγο πιο πέρα και προτείνει το κλείσιμο των ελληνικών καφενείων, μια πράξη «ευεργέτημα δια την Κοινωνίαν», καθώς στη Βρετανία που εφαρμόστηκε επί Καρόλου του Β' «ήσαν κέντρα επαναστατικά, εις τα οποία συνήρχοντο εχθροί της Πολιτείας».

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΩΝ ΣΠΟΡ
ΑΘΗΝΑΙ - ΒΟΛΟΣ 6 - 0
ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ - ΠΑΤΡΑΙ 3 - 1
ΟΙ ΧΘΕΣΙΝΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΜΠΟΣ
ΔΙΑ ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΤΟ ΣΧΕΔΙΟΝ ΑΓΩΝ ΑΝΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΣ
Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ
ΙΠΠΟΔΡΟΜΙΑΙ
ΑΛΛΑΓΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ
ΝΕΑ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ
ΔΗΜΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Τα αποτελέσματα των ποδοσφαιρικών αγώνων της 27ης Οκτωβρίου, όπως παρουσιάστηκαν στην εφημερίδα «Ακρόπολις».

Όσο ο «Έμπορος της Βενετίας» παίζεται το βράδυ της Κυριακής στο Βασιλικόν Θέατρο στην πλατεία Κοτζιά, ο Ιταλός πρέσβης βρίσκεται λίγο πιο πέρα, σε μια φιλική κατοικία στη Βασιλίσσης Σοφίας, παίζοντας μπριτζ και περιμένοντας την ώρα για να επιδώσει το τελεσίγραφο στον Ιωάννη Μεταξά.

Στις 3 τα ξημερώματα το αυτοκίνητο της ιταλικής πρεσβείας με τον Γκράτσι επιβαίνοντα, φτάνει στο σπίτι του Ιωάννη Μεταξά στην Κηφισιά. Το περασμένο της ώρας φαίνεται πως ξαφνιάζει ακόμη και τον Έλληνα δικτάτορα, ο οποίος, όμως, τον υποδέχεται.

Το τελεσίγραφο καλεί τους Έλληνες να μην παρεμποδίσουν το στρατό των Ιταλών από το να καταλάβει μερικές σημαντικές στρατιωτικές θέσεις της χώρας μας. Ο Μεταξάς αρνείται. «Alors c' est la guerre (Λοιπόν έχουμε πόλεμο)» του απαντά.

Λίγες ώρες μετά κυκλοφορούν τα πρωτοσέλιδα της Δευτέρας 28ης Οκτωβρίου του 1940. «Έλληνες εις τα όπλα! Ήρχισαν σήμερον αι εχθροπραξίαι» γράφει ο

Ασύρματος. Η Ελλάδα μπαίνει και επίσημα στον πόλεμο.

Σας συνιστώμεν νά παρακολουθήσετε έστω καί άπό σήμερον τήν συγκλονιστικήν βιογραφίαν τοῦ Λέοντος Τολστόϊ

ΙΔΡΥΘΗ ΤΟ 1881

ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ

Η ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ

ΚΥΡΙΑΚΗ 27 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1940

ΤΗΝ ΜΕΤΑΠΡΟΣΕΧΗ ΤΡΙΤΗΝ
ΟΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ ΘΑ ΕΚΛΕΞΟΥΝ
ΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟΝ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΤΕΤΡΑΕΤΙΑΣ

ΟΙ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΑΙ ΤΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ

Ο ΠΕΤΑΙΝ ΕΔΕΧΘΗ ΚΑΤ' ΑΡΧΗΝ
ΝΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΘΗ ΜΕ ΤΑΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΤΟΥ ΑΞΟΝΟΣ
Ο ΧΙΤΛΕΡ Θ' ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΑΥΡΙΟΝ ΕΙΣ ΤΟ ΡΑΪΧΣΤΑΓ
ΤΑ ΣΧΕΔΙΑ ΔΙΑ ΤΗΝ ΝΕΑΝ ΤΑΞΙΝ ΕΝ ΤΗ ΕΥΡΩΠΗ
ΠΑΡΗΤΗΘΗ Ο ΓΑΛΛΟΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

Το πρωτοσέλιδο της εφημερίδας «Ακρόπολις» μια μέρα πριν από το «Όχι».

ΚΥΡΙΑΚΗ 27 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Ἡ βραδυνή

ΗΡΕΜΟΙ ΚΑΙ ΨΥΧΡΑΙΜΟΙ
ΕΝΩΠΙΟΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΜΥΘΩΝ

Ὁ πόλεμος κατά θάλασσαν

ΜΙΑ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ
ΤΟΥ ΣΤΕΦΑΝΙ ΠΕΡΙ ΕΠΕΙΣΟΔΙΩΝ
ΕΙΣ ΤΑ ΕΛΛΗΝΟΑΛΒΑΝΙΚΑ ΣΥΝΟΡΑ
ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΑΙ ΔΙΑΨΕΥΣΕΙΣ
ΤΟΥ ΑΘΗΝΑΪΚΟΥ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟΥ

ΤΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΩΝ ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝΤΩΝ

«Ήρεμοι και ψύχραιμοι ενώπιον και των νέων μύθων» σημειώνεται στο πρωτοσέλιδο της Βραδυνής, στις 27 Οκτωβρίου.

Πηγή: www.lifo.gr